

Előfizetési árak:

Helyben, vagy postán küldve:
 Egy évre 10 frt — kr.
 Félévre 5 frt — kr.
 Negyedévre 2 frt 50 kr.
 Egy óra 1 frt — kr.
 Egyes szám 4 kr.

A lap szellemi részét illető minden közlemény a szerkesztőségbe (nagy-uj-utca, 1702. sz.) bérmentve küldendő.

Előfizethető helyben:

Telegdi K. Lajos könyvkereskedésében. Szinay Gyula kiadó lakásán (kis-csapó-utca 383. sz.) és a szerkesztőségben.

DEBRECZEN

A debreczeni és vidéki függetlenségi párt közlönye.

Megjelen naponként, péntek és vasárnap kivételével.

Hirdetési díj:

Négy hasábos petit sorért 5 kr.
 Nagyobb terjedelmű s többszöri hirdetések alku szerint jutányos áron vétetnek fel. Bélyegdíj minden külön beiktatásért 30 kr.
 Hirdetést vagy reklámot magában foglaló újdonság sora 50 kr.
 Nyilttéri közlemények minden petit sora 50 kr.

Hirdetések fölvetetnek Szinay Gyulánál és a szerkesztőségben. Kéziratok vissza nem adatnak.

A végső határ.

— A telhetetlen hadügyminiszter. —

Forgalomba jutottak már az első budget-hírek is és amit azokból megtudunk, megint azt mutatja, hogy a Szapáry kormányzat egyszerű folytatása a réginek, kivéve azt az egy és mindenestre örvendetes részletet, hogy magának Szapáry grófnak, mint pénzügyminiszternek utódja: Wekerle Sándor erősen őrzi az állami háztartás egyensúlyát, ameddig lehet.

Erre mutat az a félhivatalos közlemény, hogy az egyes szakminiszterek most állítják össze a maguk tárczáinak költségvetését és hogy ebben a pénzügyminiszter határozott kívánsága folytán őrízkedniök kell minden költségsszaporitástól, mert az egyszer helyreállított egyensúlyt Wekerle semmi szín alatt nem engedi megzavarni.

Azaz hogy nagyon merészen van ez így mondva. Mert a takarékosagra intő utasítás csak a magyar minisztereknek szól. de nem egyuttal a közös hadügyminiszternek is, akit pedig mindenké föltt erélyesen kellene figyelmeztetni arra, mennyit bír el az állami költségvetés.

Hanem a közös hadügyminiszter persze hasonlíthatatlanul nagyobb, korlátlanabb ur az ő magyar kollégáinál. Bauer báró nem fogad el figyelmeztetéseket a pénzügyminisztertől, nem törődik annak aggodalmaival, sőt szóba sem áll vele. A hadügyminiszter fölszámítja a hadsereg szükségleteit bőven és gazda-

gon és kijelenti a delegációknak, hogy husz millióval több kell, mint tavaly s abból aztán nem enged egy árva krajczárt sem.

Nincs hatalom, mely ellent merne állani a katonai költségek esztelen szaporításának, mert egyetlen szóval lefőznek minden érvelést és okoskodást. Azzal az egy szóval, hogy: kell. Hogy így kívánja a monarchia nagyhatalmi állása, így kívánja a békeség, így kívánja a b e k e.

Áldott egy béke, az igaz, mely esztendőről-esztendőre nyomorultabbá, szegényebbé, koldusabbá tesz két államot, annak a kétséges kilátásnak fejében, hogy majd megváltozik a helyzet és hogy a nép áldozatai valamikor a század, vagy valamikor a világ végén csökkenni fognak.

Amíg azonban ez a végtelen terminus beütne, addig a közös hadügyminiszter a legnagyobb ur a monarchiában és utána igazodnak a budapesti és bécsi kormányok minden egyes évi költségvetésükkel, sőt annak minden egyes lételevel.

Most is az a tulajdonképeni háttér a pénzügyminiszter figyelmeztetésének, hogy első sorban a katonai szükségletekről kell gondoskodnia, minden egyébnek rovására is.

Az utasítás, melyet Wekerle miniszter-kollégáinak adott, azt jelenti, hogy egy esztendőre ismét tegyék félre az évtizedek óta ígért reformokat, melyek költséggel járnak, mert még a legmeszszebb vitt takarékoság, sőt fukarság

mellett is nehéz, talán lehetetlen lesz deficit nélkül kihozni azt az összeget, amit többletként követel a hadsereg.

Más szóval, amire a magyar nemzetnek van szüksége, az hadd maradjon, azt ismét odázzuk el minden téren, legyen bár szó az állami igazgatásnak, vagy épen az igazságszolgáltatásnak érdekéről. Még jó szerencse, hogy az idén végrehajtották a királyi tábla szétosztását, különben azt is lehetlenné tette volna a közös hadügyminiszter követelődése, amint lehetlenné fogja így is tenni azt, hogy az igazságügyminiszter kellő munkaerővel lássa el a bíróságokat.

Hiába sürgetik ezt a törvényszékek és a táblák vezetői, hiába panaszkodik a jogszolgáltatást kereső közönség. Katonáéknak sok pénz, nagyon sok pénz kell, ez elől pedig meg kell hátrálnia minden más igénynek ebben az országban. Mert Szapáry Gyula gróf csak addig lehetséges fölfelé, amíg teljesíti a parancsolatokat, miket Bécsből rádiktálnak.

Maga a pénzügyminiszter is vissza kell hogy vonuljon az ő saját verivel, melyeket a budget egyensúlyára és az állami bevételek kedvező megvalósulására alapított. Valószínű, hogy az újabb katonai költségek megeszik azt az aranyat is, melyet a valuta szabályozásira gyűjtött össze a pénzügyminiszter.

Az meg épen bizonyos, hogy Wekerle elejti az állami hivatalnokok javadalmazásának fölemelését, mely tervben volt, amelyről már a kimutatásokat is

A DEBRECZEN TÁRCZÁJA.

A szabadságharcz kiállításai.*)

— Irta: Tábori Róbert. —

A történelmi nagy korszakok emlékeit minden nemzet híven őrzi meg emlékezetében, mert ezek képezik fejlődésének ugyszólván álmásait. De lassanként, hosszú századok elmúltával, mégis el elmosódik egy emlék, feledésbe megy egy nevezetes tény; mialtal pótolhatlan ür támad, nem ugyan a fejlődésben — mert ez nem függ egyes eseménytől — hanem a nemzeti érzésben. Mi volna például, ha az egész Rákóczi-korszak hiányozna a magyarok, a Tell-század a svájciak történetéből? (Ezt az utóbbit már ugyszólván elpróbálják disputálni a történészek a svájciaktól, legendának mondván azt!) Bizonyára felig sem volna olyan egységes a nemzeti érzés e két nemzetben, mert nem szilárdítaná egy hatalmas és fejlődésére nagy befolyású korszaknak emléke. Mert a nemzeti érzés korántsem áll egyszerre elő, hanem fejlesztése évszázados munkát igényel; s nem is tart mindenkor egyenletes lé-

* Kefelevonathan vettük.

Szerk.

pést egy népnek anyagi vagy egyéb tekintetbeni gyarapodásával. Így például a német sokáig volt már gazdag és földrajzi tekintetben »nagy« nép, a nélkül, hogy nemzetnek lehetett volna mondani, mert nem ismerte a nemzeti érzést. Valósággal csak 1815. óta ismeri, mikor egy kívülről jövő hatalmas befolyás nyomása alatt fölébredt benne s azóta mindent is elkövetett, hogy a nemzeti érzésnek megfelelő nemzeti állammá legyen.

Ha már nagy népeket képes ennyire átalakítani, megerősíteni és a fejlődés útjára vinni a nemzeti érzés, mennyivel inkább a kisebbeket! Ezek egyáltalában még földrajzilag sem létezhetnének nemzeti érzés nélkül. Elnyelné őket az idegen népek körülözönlő árja, bekebelezné magába hatalmasabb szomszédok pusztá akarata s ugyszólván eltűnének a föld színéről, hogy nevük sem maradjon fönn a történetben. Nemzeti érzés nélkül a magyar nép beolvadt volna vagy a törökbe, vagy a németbe. Annyit köszön ezen érzésnek, mint talán egyetlen nép sem a föld kerékén!

Azért is elismerés illeti azokat, a kik bármely csekély módon hozzájárulnak a nemzeti érzés fejlesztéséhez. A felénk sandító külföld,

különösen pedig a Lajtántuli szomszédok szeretnek minket »chauvinisták«-nak elnevezni, s nem sejtik, hogy a mit ők így neveznek, az nem egyéb a nemzeti érzés egy-egy erősebb liktetésénél és nyilvánulásánál, a mely néha csekélyebb alkalommal is kitör, mert sok már az összegyűlt »fluidum«. Honnan értené ezt meg az osztrák, holott benne soha sem volt nemzeti érzés? A mi őt lelkesíti, az lokális és legfőlegb még tartományi patriotizmus és azonfelül hűség a dinasztáához: mindenesetre szép és dicséretes érzések, de korántsem elegendők arra, hogy egy esomó népből egységes nemzetet alakítsanak. A Lajtán túl, ha van egy nép, a mely a nemzeti érzést ismeri és magában erősen ápolja, ez csak a cseh lehet azért valószínűleg övé a jövő a »testvérállamban.«

A ki tehát igazán szíven hordja a magyar haza és nemzet jóletét és gyarapodását, az a maga körében és tehetségéhez képest mindent el fog követni a nemzeti érzés fejlesztésére és megszilárdítására. Mondottuk már, hogy erre mi sem alkalmasabb, mint a nagy történelmi események emléke. Svalamennyi történelmi esemény közül leginkább azok, melyek az illető nemzetet egy nagy, jogáért végigküz-

előkészítették. Igaz, hogy a tervezett fizetésemelések igen szűkkeblűen voltak kiszabva, de a valami mégis jobb lett volna a semminél. Mint rég óhajtott reménysugár esett ez a terv is a nyomoruságos viszonyok közt tengődő tisztviselők életébe és ime eltűnteti egy hadügyminiszteri szó, egy botor, esztelen parancs, melynek botorság és esztelenség engedelmeskedni. Ha a kormány meg nem teszi a kötelességét, a magyar nemzet végre is maga fog ellene tiltakozni, hogy rengeteg adóteher-viselésének összes eredményeit elharácsolják katonai szeszélyekre. Eljutottunk a végső határig, azon túl nem lehet menni büntetlenül.

— Uralkodók találkozása. A már végérvényesen megállapított intézkedések szerint a király szeptember 2-án reggel 8 órakor érkezik Schwarzenaubá. Ő felségét itt Kielmassegg gróf helytartó s a hatóságok fejei fogadják. Szinten az nap délután 6 órakor megérkezik a szász király és Györgyszász királyi herceg. Este az nap faklyás zene lesz. Csütörtökön szeptember hó 3-án, a mi királyunk, a szász király és a szász királyi herceg már kora reggeli fel 6 órakor külön vonattal Hornba mennek, a hova a német császár Sigmondsherbergen felől 7 óra 20 perczkor reggel fog megérkezni. A horni pályaháztól ő felségeik lóháton mennek ki a gyakorló térre. Csakis a hadgyakorlat befejeztével tér a német császár a schwarzenau kastélyba, a hol ünnepélyes fogadás lesz. A német császár a hadgyakorlatok befejezése után — az óra eddig még nem volt meghatározható — Göpfritz állomásból indul Münchenbe. A szász király György szász herceggel röviddel azután Drezdaba tér vissza, a mire ő felsége is Bécsbe megy. a hol szerda délelőtti 9 óráig fog időzni.

Magyar, fizess!

— A haderő szaporítása. —

Nem is megy már ujság-számba, hogy a közös hadügyminiszter a hadsereg költségeit növelni akarja. Ebbeli szándékát már a mult delegációk előtt bejelentette, hogy a békelátás szám szaporítása kikerülhetetlen, a mivel természetesen együtt jár a költségek emelkedése is.

dött harcz közepett mutatják. Ilyenek a Rákóczi-korszak és a szabadságharc eseményei.

Mind a kettőnek határozottan nemzeti volt a jellege; csakis nemzeti érzés inspirálta azokat, a kik részt vettek bennök s azért ugyanezt az erzést keltik bennünk, az utódokban is. De különösen a szabadságharc! Mint egy életető és lelkesítő vérkeringés járja még mindig át emléke a nemzet testét. Művészek és költők belőle merítenek ihletet, rajta csüng a fejlődő gyermek lelke, mikor a tanító a hazaszeretet ébresztése szempontjából elmondja neki a korszak eseményeit. A felnőttek közül büszke és boldog az, a ki elmondhatja magáról: »Én is ott voltam!« A ki pedig nem mondhatja ezt, legalább azzal vigasztalódik, hogy valamely rokona — talán apja, vagy nagybátyja? — beállhatott honvédek és végig harcolhatta a szabadság nagy harczát. Mindannyi azonban, ha van egy kis kézzel fogható emléke abból a nagy időből — hacsak egy tépett, értéktelen bankó is, vagy egy régi szívesztett kokárda, féltve őrizi, akár csak egy ereklyét. S jogosan, helyesen! Mert az ilyen apró tárgy, a melyhez nagy esemény emléke fűződik, kiválóan alkalmas az általunk nem eléggé kiemelhető nemzeti érzés ápolására.

A mi katonáink nem szoktak megmaradni a puszta szónál, ha a katonai érdekeket kell kielégíteni. Most tehát, mielőtt a hadügyminiszter a delegációk elé állana a követeléseivel, egy publicisztikai hadjáratot indít meg a közvélemény megdolgozására. Épp most jelent meg Bécsben egy röpirat »Europa mostani helyzete Ausztria-Magyarország hadi-budgetje« czímmel, mely nyilvánvalólag a közös hadügyminiszter sugalmazásából készült s így fejtegetései kiváló figyelmet érdemelnek.

A szerző kifejti, hogy sürgősen szükséges a monarchia véderejének legnagyobb megfeszítésére közreműködni. Ezután vázolja a reformokat, melyek a hadsereg harczképességének fentartására szükségesek. A szerző követeli, hogy a gyalogságnál a hivatásos katonatisztek száma szaporíttassék minden kiegészítő kerületi parancsnokságnál egy törzstiszttel és egy századossal és egy subalternus tiszttel minden századnál, úgy, hogy minden tábori századnál a századoson kívül három tiszttel lesz. Ilyenformán a gyalogságnál és a vadászoknál a tisztek békelétszáma szaporodnék 105 törzstiszttel, 105 századossal és 1800 hadnagygyal, — összesen 2000 hivatásos tiszttel.

A szerző e czélből azt javasolja, hogy szaporíttassék a katonai iskolák növendékeinek száma és a tartalékos tisztek vonassanak be az aktív szolgálatba. Továbbá azt javasolja a szerző, hogy a kitünő altiszti állomány fenntartása érdekében szaporíttassanak az altiszti érdemdíjak, főleg strazsamesterdíjak, a mostani terjedeleminégyszeresével, vagy ötszörösével. — Végül pedig emeltessék föl a legénység békelétszáma legalább is 100 emberre századonként, valamint a póttartalék hívasák be az időnkénti hadgyakorlatokhoz.

A lovasságra nézve azt mondja a szerző, hogy az gyöngye ugyan a hadsereg állományához képest, de a drága fegyverem békelétszámának szaporítása finanziaális okokból ki van zárva. Hogy azonban mégis történjen valami, a szerző azt követeli, hogy állíttassanak fel újabb remonda depók és a betanított lovakat béke idején engedjék át használatra magánosoknak, mi által lehető lesz, hogy az ezred nemcsak teljesen harczképes lovakkal vonul ki,

hanem, hogy mozgósítás esetén harczképes tartalék lovasszázad is alakítható. — E tartalék lovasszázad azután a gyaloghadosztályokhoz osztassék be, mint hadosztály-lovasság.

A tüzéségre nézve a szerző azt óhajlja, hogy a most fennálló negyvenkét tartalékúteg ütegenként négy ágyuval szaporíttassék. — A vártüzérség is egészíttessék ki lehető gyorsan. A technikai csapatokra nézve azt kívánja a szerző, hogy műszaki (genie) csapatok vízi szolgálatra is bevonassanak.

A trén és hadsereg ellátása tekintetében a brosúra utal arra a lehetőségre, hogy a mai hadseregek friss hullal és kenyérral láttassanak el. A szerző javasolja, hogy a lehető legnagyobb mértékben használtassanak huskonzervek és kétszersült, mely czélből gyárak, műhelyek és depók állíttassanak föl, a tréncsapatok pedig könnyebb eleség (proviant) kocsikat kapjanak.

A szerző zárószavában a hadsereg és honvédség részére így szükséges többköltségét évi 16—18 millió forint-ra teszi, mely összegből 7—8 millió forint a rendes kiadásokra jutna. Ez abban a mértékben emelkednék, a milyenben az élő elem szaporodnék, míg a rendkívüli kiadás egy idő múlva ismét csökkenne. A szerző hangsúlyozza, hogy arra szoritkozott, hogy a lényeges ügyek közül csak azokat érintse, melyek keresztülvitelére hosszabb időtartam szükséges, melyek elhalasztása komolyabb veszedelem nélkül már lehetetlen.

Figyelemre méltó a szerző ama fejtegetése is, hogy a véderőtörvényt is terjedelmesen kikell majd bővíteni, mert a mostani már nem elegendő.

BELFÖLD.

A „szabadelvű“ kormánypart.

Érdekes hírt ujságot az »Abauj-kassai-közlöny«. E szerint a kassai kormánypart szervezkedésére Budapestről megjött már az ordré a jövő évi képviselőválasztás új jelöltjének a nevével együtt. Jókai Mór t ugyanis egész csöndben el akarja keje ten is helyette a fiatal Hadik grófot jelöltetni. Szapary szemében, ki a szabadelvű végrehajtó bizottság felretolásával már régóta maga vezeti a választások ügyét, Jókainak egy igen nagy hibája van, hogy t. i. csak nagy költő

Kitünő gondolat volt tehát Hentaller Lajos országgyűlési képviselőtől és Farnék Belától, hogy összegyűjtik, egy kiállításban egyesítik mindazt, a mi a 48-as dicső eseményekre emlékeztető ereklje gyanánt még található széles Magyarhonban. Sok éve már, hogy a két férfi gyűjtőgeti a maguk nemében és különben is kincseknek mondható okmányokat, képeket, érmekeket, emléktárgyakat stb. Most elérkezettnek látják az időt, hogy gyűjtésük eredményét bemutassák a magyar közönségnek. Talán azért is épen most, mivel sejtik, hogy szükséges a nemzeti szellemre és a nemzeti érzésre apellálni?

A vígadó több termében látható az a mintegy 4600 tárgy, melyet eddig sikerült összegyűjteni — de azért még nem nyújt véglegesen befejezett képet a kiállítás; mert még folyton érkeznek újabb tárgyak. A rendezőség, melyet Hentaller Lajos, gróf Károlyi Gábor és Pázmány Dénes országgyűlési képviselők, valamint Farnék Béla képviselnek, azon volt, hogy az egyes csoportok bizonyos kimagasló központtal birjanak, a mely azonnal lebilincseli az érdeklődést. A csoportosítás valóban jó izlésre mutat, de egyszersmind szakértelemre és a historiai események teljes ismeretére is. Mert nem olyan könnyű dolog ám,

történeti érdekű tárgyakat úgy elrendezni, hogy az egyik ne szorítsa háttérbe a másikat, hanem kölcsönösen kiegészítsék egymást. Körülbelül három főcsoportot lehet megkülönböztetni: I. Az arczképek csoportját. II. A fegyverek csoportját. III. A jelvények csoportját, a melybe az érmeke, okmányok és zászlók is tartoznak.

Az arczképek csoportjában ugyszólván majdnem egész teljességgel fölhalálhatók mindazok a képes ábrázolatok, melyek az 1848/49-iki szabadságharcunkról és ennek szereplőiről hazánkban, Európában és Amerikában felkutathatók és megszerezhetőek voltak. E gyűjteményben 1600 kép van mindenféle fajtájú és nagyságu olajfestményektől kezdve, a sok évvel a szabadságharc lezajlása után készült fényképig s a szabadságharc alatt elkészült metszett, vagy litographált fényképig. Mig az első bizonyos monumentális jelleggel birnak és a történeti becshoz a művészi érték is hozzájárul náluk, a fényképek egy későbbi nemzedék benső szükségletének feleltek meg, a mely tudni óhajtotta, milyenek jelenleg a nagy eseményekben szerepet vitt férfiak, milyen az egykori csaták színhelye stb.; a metszett és litographált képek pedig többnyire népies jel-

mágnásból azonban nincs benne egy fertály sem. Már pedig a legújabb szabadelvűség szerint a kormányparti képviselőnek mindenekelőtt »születnie» kell, s ezért a jövő évi választásokra a Nemzeti Casino, meg a Jockey-klub vette át a »szabadelvű» futtatókra nézve az »indító» szerepét. Láthatja tehát az ország a Szapáry kormány szabadelvű reformjait.

Tüntetés Fiumében. A dalmatáknak Zágrábból való visszatérése alkalmából a fiumei pályaház előtt nagy tüntetések voltak. A horvátok beszédekkel és zsvió kiáltásokkal üdvözölték a dalmatákat, mire a több száz főnyi tömeg fűtülni kezdett és viharos éljenkiáltásokban tört ki. A tömeg erre éljenezve vonult át a városon, pissegett és fűtült a Citaonica horvát kaszinó előtt, melynek tagjai provokálólag viselték magukat és zsviókiáltásokkal válaszoltak. A tüntetések helyi- és közszereplésére fajultak. Ezért letartóztatták Krstics ügyvédet, Luttenberger orvost, Pripics kaplart és néhány fiumeit. — Ezzel kapcsolatban megenlíjük, — hogy gróf Zichy Ágost fiumei kormányzó a fiumei kivánságára ott hagyja állását, mert erélytelenséget tanúsított az az Uzelácz-ügyben, mint a horvát tülzöklal szemben.

Az ujherczegprimás. A »B-i H—p« értesülése szerint ő felsége már aláírta Hidassy Kornél szombathelyi püspök kinevezését Magyarország első főpapi méltóságára. Az ujherczegprimás kinevezési okmánya szeptember hónap első napjaiban meg fog jelenni a hivatalos lapban.

KÜLFÖLD.

Gabonaforrádalom Oroszországban. A rozskivitel miatt aug. 19-én Witebskben történt zavargásról a Times-nek Szent-Pétervárról azt jelentik, hogy az összegyűlt néptömeg megtámadta a katonaságot és visszavonulásra kényszerítette azt. A katonák segítséget kapván, a tömeg közé löttek, hogy kiüzzék a pályaudvarból. A zavargók közül két ember halva maradt a helyszínen, a felzigatott nép megtámadta a vasúti alkalmazottakat is. Több gabonakereskedőt bántalmaztak és kifosztották házaikat. A rendet csak nagynehezen tudták helyreállítani.

A diplomáciai karban nagy személyváltozás áll küszöbön. Marinovics bukaresti követ és Gruics Jefein párisi követ nyugalomba helyeztetnek. Szimics bécsi követ ugyanily minőségben Párisba megy, a bécsi szerb követség

betöltésére pedig Gruics Száva van kiszemelve. Szteics, a jelenlegi diplomata-ügynök Szófiában, követi minőségben Bukarestbe megy, megüresedett állására volt osztályfőnöke nevezeték ki

A bolgár hadügyminiszter. Grekov, hír szerint azért utazott Konstantinápolyba, hogy a bolgár kormány nevében úgy az elősmérés, mind pedig a függetlenség proklamációjának napját a portával megállapítsa és a katonai konvencziót megkösse. A katonai konvenczió állítólag három-szövetség tudtával, sőt annak intervencziójára és Angliának helyeslésével köttetnek meg. (?)

A chilei fölkelők győzelme. A New-York Herald-nak jelentik Valparaisóból: Balmaceda hatalma Chilében meg van törve; hadserege véglegesen megsemmisült. A fölkelők öt órai harc után elfoglalták Valparaisot. Balmaceda elnök megfutott és minden segélyforrás, haderő és pénz nélkül van. Az ország népe tömegesen gyülekezik a hódító zászlaja köré. Canto tábornok győzedelme a tábornok esélyes taktikájának, valamint annak köszönhető, hogy Balmaceda tábornokai elestek, a mi demoralizálta seregét. Egész ezredek dezertáltak a seregből. A kormány csapatai ütegeik heves tüzelése közben nyomultak előre. A jól elsáncolt fölkelők gyi kos tüzeléssel fogadták az ellenséges hadoszlopokat, de ezek rendületlenül hatoltak előre. Erre általános küzdelem fejlett ki. Balmaceda csapatai kénytelenek voltak egy izben a tűzvonalból visszavonulni, de a tiszték rendezték csapataikat és zárt oszlopokban újabb támadást intéztek az ellenség pusztító tüze közepe. Egy órai iszonyu harc után a kongresszista-csapatok kezdtek meg a támadást és teljesen megverték Balmaceda csapatait. A harc öt óra hosszat tartott. A halottak és sebesültek száma körülbelül ötezerre rug.

Ujdonságok.

Diákszállítás.

Néhány nap óta István ifiur szokatlan tekintélyhez jutott.

Az egész ház vele foglalkozik. A mama az ingeknek és harisnyáknak nagy fehér tömegét rendezi. Gondja van rá, hogy kefe, szappan ki ne maradjon, s ha felveszi az ünneplő kabátot, akadjon a keze egy ezüst forintba. Az a kis láda, a mely az expedícióhoz való felszereléseket tartalmazza, annyi munkát ad a mának és a vászoncselédnek nevezett tisztos fehérnépnek, hogy e miatt

az ebédek is csak aféle konyhai rögtönzések, vagy pedig Pistuka kedvencz ételei.

A papa morgolódik is olykor, hogy mi lesz már a világból, ha csupa lekváros derejével és cukros kásával truktálják az emberiséget.

A papa különben is kiállhatatlan ember egy idő óta. Olyan komoly és bölcs kepeket vág, mintha legalább is tiz esztendőre el akarná Pistukát látni unalmas jó tanácsokkal.

Gyötrelmes órák ezek. Pistukának meg kell szokni, hogy a ballábát ne tegye a jobb lábára, mikor áll; legyen után ne kapdosszon, mikor komolyan beszélnek hozzá; a száját takarja el, ha nappal ásit és hogy ha valamit nem ért, — »tessék» helyett ne mondja, hogy: »mi».

Azonban ezek a gyötrelmek csak addig tartanak, míg a papa befordul az ebédőbe, megtölteni a pipáját.

Mikor a pipa és a papa újra fel van szerelve, Pistuka már akkor tul van a kerteken.

Befutja utoljára a mezőt, a hol vidám csikók járnak a galoppot és melancholikus birkák a keringőt, bebukkan az istállóba, a komoly tekintetű ökrökhöz, a melyek bánatosan integetnek bucsut, s mintha mondanák:

— Isten áldja meg ifiur! Viselje magát jól!

Pista ifiur mélyen megilletődve fordul el az ajtóból.

A pulykák pittyegve követik. A kakas utána kukorikol a szemétdombról. A kacsák feloidalt fordítják a vízparton a fejeiket és úgy néznek apró okos szemmel rá, hogy szinte megérti gondolatukat.

— Ki tudja mikor látjuk egymást ifiur!

Az öreg Pál mindenek abbahagyja az árok-ásást az udvar szélén; a másik szája szélebe taszítja a makrát és könyöket az ásonyélre támasztva, bosszusan és jelentősen néz az ifiur után.

— Lam miből lesz a püspök, dünyögő eltűnődve.

S mintha maga is elcsodálkoznék azon, hogy miből lesz a püspök, levezi lassan a kalapját és rácsóválja a fejét a toronyra.

Az ifiurat azonban már beintette a papa. Az alatt, míg künn kóborolt, teleérlette az öreg a fejét uj okosságokkal, a miket Pistukának okvetlenül be kell vennie.

Még két alvás, két mozdás, két reggeli, két ebéd, és a jó isten tudja, hány atyai prédikáció.

Az idő szekereinek elgördültével, elgördül egy hajnali sötéten a nevezetes kocsi.

Pista ifiuron hideg borzongás jár végig. Arczára futnak anyja könyvei. A testvérek az

leggel bírnak, a mennyiben többnyire azzal a céllal készültek a nagy események közepe, hogy a nép lelkére hassanak, felköltsek érdeklődését és felejtethetlenné tegyék előtte a szabadságharc vezérlő alakjait és kimagasló momentumait.

Érdekes és fölülte jellemző, hogy e gyűjtemény-csoportban 205 kép Kossuth Lajost ábrázolja és hogy mind a 205 Kossuth-kép más-más nyomtatásban jelent meg és leguagyobb része külföldi származású. Az egész a legváltozatosabb és nagyon érdekes quodlibet és könnyen áttekinthető kommentárja annak a nagy hatásnak, melyet szabadságharcunk és kimagasló eseményei az egész művelt világra tettek. E fontos kiállítási rész érdekesebb tételére Pázmány Dénes és gróf Károlyi Gábor országgyűlési képviselők szintén kiállították a birtokukban levő és az 1848/49-ki eseményekre vonatkozó tárgyakat. Ezenfelül gróf Károlyi Gábor átengedte a kiállításnak Kossuth Lajos legújabb életnagyságu képét is, a melyet az ő megrendelésére Karlovsky Bertalan, a Párisban élő híres magyar művész, csak az imént festett meg.

A második csoportban mintegy 600 fegyver, 150 különféle sisak, a népfölkelésekben

szerepelt egyszerű harci eszközök: mint kaszák, buzogányok, régi puskák stb. szerepelnek. Lehetetlen e régi, részben már rozsdáttá tárgyakat megilletődés nélkül végignézni. Hát ezek voltak az eszközök, a melyekkel a szabadság megvédelmezett? Ilyen kevés, mondhatni gyermeki egyszerűségű fegyverekkel folyt a védelmi harc? Talán a kiállításnak egyetlen része sem bizonyítja annyira, hogy a nemzeti érzés minő csodákat művelhet. Nem kell hozzá tulságos fantázia, hogy fölvonuljon a néző lelki szeme előtt a multnak nagyszerű képe: amott a zsoldos had, mely büszke erejére, biztosra veszi a diadalt, mivel részén van a jobb fegyver, a hadi tudomány és a hadakozás megszokása; emitt egy polgárokból, a harcban járatlan ifjakból alakult honvédsereg, mely nem bír tapasztalással, alig ért a fegyver kezeléshez s mégis győz. Mert a mi őt lelkesíti: az a nemzeti érzés és a szabadság szeretete!

A harmadik csoport a jelvények csoportja. Vannak itt tépelt, elrongyosodott zászlók, melyek diadalmas csatákban lengtek és megérdemelnék, hogy oltárok fölött, templomok szentélyében elhelyeztessenek. Vannak továbbá harci jelvények, nemzeti színű kokárdák, uni-

kumot képező és a történészre nézve megbecsülhetlen értékű okmányok, irásban és nyomtatásban. Egész gyűjteménye a 48-as pénzneknek, magánlevelek, melyek fényt derítenek a nagy eseményekre, röpiratok, régi újságok, fölhívások, lelkesítő költemények stb. Ebben a csoportban különösen kiválik a historikus elem, még pedig ép úgy nagy, mint apró, de az egésznek hü fölfogásához szükséges vonásokban.

Általában jellemezvén ilyformán az egész kiállítást, csak rövid tért szentelhetünk már a részleteknek. Szorítokni fogunk egyes kimagasló dolgokra: Ilyen a képcsoportban Kollarz két, nagyon sikerültnek mondható képe. Az egyik a Kossuth czeglédi beszédét hallgató nagy közönséget látjuk, a mint lelkesedéssel és — a képen jelesen kifejezett — áhítattal veszi körül a derék alföldi nép a nagy néptribunt. Az előtérben levők közül többen leborulva hallgatják a szónoklatot. A másik kép, párja az elsőnek, azt a híres jelenetet ábrázolja, mikor Kossuth beszéde után másnap s ennek hatása alatt, több ezer, minden módon és eszközökkel fegyverkezett ember égő lelkesedéssel indul Pest felé, hogy megmentse a fővárost Jellasichek közeledő hadaitól. (Akkor is

utolsó puszit adják. A cselédek félre fordulnak a folyosón és belesírják a szemüket a köntényükbe.

Olyan ez mind, mintha az éjjeli alomnak volna folytatása.

A kelő nap rózsafenyé ömlik el az égen. Hűvös szellő suhan át közöttük.

A fordulónál Pista még egyszer visszanez. Nem látszik már semmi, csak a háztető.

De nini ott fehérlik az öreg Pálmindenes a padlásajtóban.

És úgy integet a jó öreg a kalapjával, mintha a püspök után harangozna.

(g. g.)

* **A repülő ember.** Giacomo Merighi tegnap negyedszer szállott föl a »Margit-fürdő« telepéről. Ez volt nálunk utolsó mutatványa. Oriási közönség gyűlt össze a »Margit-fürdő« korcsolya-pályáján és a fürdő környékén, melynek tulajdonosa a léghajós idehívása által valóban ritka látványt szerzett a debreczeni közönségnek. A legáram a léghajót egyenesen a piac felé hozta, még a nagy templom tornyai felett magasan lebegett, azután esendesen kezdett aláérezkedni, s egyszerre csak — az utcán álló közönség nagy multságára — a léghajó leszállott a »Bika« szálloda födelzetére. Midőn Giacomo Merighi, ki biztos léptekkel járt-kelt a szálloda födelzetén, a köteleket elbocsátotta, a léghajó lefordult a födelzetről s raesett a kávéház előtti leanderekre. A léghajó szája fölfelé volt fordulva s a belőle kituduló füst kezdett beáramlani a vendég-szobákba, melyeknek ablakait hirtelen becsukták. Az utcán oly nagy közönség gyűlt össze, hogy a közlekedés megakadt. A helyi vas-ut vonatai percenkig ott vesztegeltek a piacon. Midőn a léghajó kilehelte meleg füst-páráját, kocsira tették s visszavitték a »Margit-fürdő«-be. Giacomo Merighi pedig a közönség hársány éhzenése közt szállott le a szálloda födeléről. Ilyen legi vendége se volt még a »Bika«-szállodának soha! A »Margit-fürdő«-ben rendezett lúzi játék, valamint a Benedetti-család ügyes gimnasztikai mutatványai szintén megnyerték a közönség tetszését.

* **Kossuth széke.** Most, hogy a szabadságharcsi emlékekből Hentaller Lajos orsz. gyűl. képviselő Budapesten kiállítást rendezett, minden városból érdekesebbnél érdekesebb emlékeket küldenek fel e kiállításra. Debreczenben igen sok ilyen emlék van, de — értecsülésünk szerint — keveset küldtek föl belőle a kiállításra. Pedig itt van többek közt Kossuthnak azon széke, melyen a debreczeni országgyűlés ideje alatt ült. A jó karban levő, fekete bőrrrel bevont, s kipárnázott karos-szék a városi jegyzői szobában látható. — Ha a

veszélyt jelentett a magyar függetlenségre a Jellasiach-név!) A haladó nép ajkain nemzeti érzésből fakadó nemzeti dal kél; mondják, hogy ekkor támadt volna az a híres nótá: »Kossuth Lajos azt izente.« Szerzőjét ma sem ismerik, a mint nem is ismerhetik, mert ilyen dalnak alkotója csakis a nép lelke lehet — ezt pedig nem lehet klasszifikálni, de még névvel sem megnevezni.

Érdekes továbbá az összes 48-as tábornokok és hadvezérek arcképe, az aradi vértanúk »hősére« (ha ugyan ennek lehet nevezni a hőhémunkát megelőző neveléses és szomorú parodiáját az igazságszolgáltatásnak) vonatkozó okmányok, számos magánlevél stb. Szóval annyi itt az érdekes látivaló, hogy még az is, a kit nem esábit a multnak hozzánk szóló hangja, mindvégig lebilineselve érzi érdeklődését. Például kit nem érdekel, ha még távol is áll a magyar nemzettel való rokonszenvtől, Iház ezredesnek zászlója; azé az ezredesé, a ki, miután vitézül végigküzdötte a szabadságharcsot, évek hosszú során át társa volt a száműzetésben é század egyik legnagyobb alakjának: Kossuth Lajosnak?!

Az eszmétől eltekintve, elismerés illeti a

budapesti városligetben mutogatják azon padot, melyen Deák Ferencz sohase ült, miért ne lehetett volna akkor ezt a széket felkúldeni a kiállításra, midőn ezt Kossuth tényleg használta? Szintén nagy kár volt, hogy a debreczeni honvédek harcsi lobogóját fel nem küldték a kiállításra. A golyóktól összetépett lobogó egyik becses ereklyéje a szabadságharcsnak.

* **A főiskola köréből.** Az akadémiai tanszakokon a beiratás szeptember 1—8. napjain történik. A jogi alapvizsgálat iránti kérvény szept. 4-én d. e. 11 óráig nyújtandó be az igazgatóságnál; javító és pótvizsgákra jelentkezés szept. 2-án d. e. 11 óráig, e vizsgák 3-án tartatnak meg. A tanév 9-én ünnepélyes istenitisztelettel veszi kezdetét, a tápintézeti étkezés 10-én kezdődik meg. A theologiai alapvizsgálatok határidejüül okt. hó 1., 2., 3., és 5-ik napjai vannak kitűzve.

* **Az iskolai év ünnepélyes megnyitása** alkalmából holnap reggel 8 órakor istenitisztelet tartatik a ref. nagytemplomban.

* **A vasutasok és a mozgósítás.** A magyar államvasutak igazgatósága az összes végleges és ideiglenesen alkalmazottakkal nyomtatott fogadalmat iratott alá. Ebben a fogadalmában arra kötelezik magukat a vasuti alkalmazottak, hogy a hadsereg esetleges mozgósítása idején a hadügyi kormányzat bármiféle intézkedését tartalmazó iratokat a legnagyobb titokban tartják. Nem érdektelen, hogy egy-egy ilyen fogadalmat még a díjnokoknak is alá kellett írniok.

* **Nagyvárad házi ezrede.** A 37-ik József főherceg nevét viselő gyalogezred 150 éves jubileumára megtörténtek úgy az ezred tisztikara, mint a városi hatóság által kiküldött rendező-bizottság részéről a megállapodások. József főherceg szeptember 7-én érkezik családjával Nagyváradra. A pályaudvaron a tisztikar, Schlauch püspök, a megyei és városi hatóságok fejei fogadják. A főhercegi család Schlauch püspök vendége lesz. Esti 8 órakor 18 ágyulövés jelzi az ünnepély kezdetét, a katonai várlaktanyát fényesen kivilágítják, közben tüzijáték lesz. A tisztikar este két zenekarral kivonul a püspöki palota elé s szerenád közben Wolf ezredes üdvözlő Mária Dorothea főhercegnőt névnapja előestéjén. — Szeptember 8-án reggel 5 órakor reggeli szerenád lesz s 7 órakor az ezred a várlaktanyában teljes díszben sorakozik. Wolf ezredes üdvözlő beszédet intéz a legénységhez, azután az ezred a földiszított utcákon át kivonul a város által pompásan diszitendő gyakorló-térre. A misét Belopotoczky tábori püspök tartja. József főherceg beszédet intéz az ezredhez, végül 1 órakor défélő lesz. A jubiláló ezred tisztikarával lefényképezteti magát. József fő-

rendezőket azért is, hogy nagy történeti anyagot gyűjtöttek egybe, mely ilyen gazdag változatosságban a 48-as eseményekről még soha sem volt együtt. Sok olyan adat, mely eddig csak sejtélem vagy mesészerűség alakjában létezett, most történeti alapot nyerhet és elfogadhatja az őt megillető helyet a köztudatban. Sok olyan kuforrás, mely eddig elzárva maradt a kutató történész előtt mivel — részint kegyeletből, részint egyéb okokból — féltékenyen őrizték, most hozzájárulhatóvá vált. S hogy a kiállításnak (mely valóságos ereklye-kiállítás) továbbra is üdvös kihatása legyen, gondoskodtak róla leleményes módon: a kiállítás befejeztével kap egy életnagyságu fénykép-imitációt Kossuthnak vagy valamely jelesebb költőnek arcképéről. Azonfelül a kiállítás befejezése után a gyűjtemény tulajdonosai több száz darab értékes tárgyat elajándékoznak a fővárosi és a vidéki múzeumoknak, hogy ott is hirdessék a szabadságharcs dicsőségét és mindenütt fejlesszék, terjeszszék a nemzeti érzést.

(»Budapesti Látogatók Lapja.«)

herceg 2 órakor díszbeébet ad a tisztí kasziban, melyhez százhat személyt hívtak meg, ezek között Schlauch és Pável püspökök, báró Dóry fő- és Beöthy alispán, Gál polgármester, Rimler rendőrfőkapitány stb. Délután 4 órakor a vársánczban a legénység ünnepe lesz, korhű öltözetekben felvonulás, csataképek, történelmi csoportozatok. Ugyanekkor a város megvendégeli a legénységet. Különben az ünnepély alkalmával többféle érdekes meglepetés vár az ezredre. Este diszeloádást tartanak a színpadon.

* **Egy vértanu emléke.** Mint Nagyváradról írják, e hó 28-án rekviemet tartottak ott a szent László templomban Rulikovszky Kázmér lengyel szabadsághősért. A misén a biharmegyei honvédegyesületen kívül a nagyváradai 48-as párt is megjelent testületileg zászlója alatt. Azután Rulikovszky feldiszített sírházhoz vonultak, hol Bay Lajos tartott beszédet.

* **Elmezavarában a kutba ugrott.** Bárádon f. hó 23-án a m. államvasut 6. sz. órházának kutjában Váci Miklós h-szoboszló illetőségű ember holttestére találtak. A vizsgálat megállapította, hogy a szegény ember öngzilkossági szándékból ugrott a kutba. A tanuk vallomásai szerint elmezavarában követte el tettét.

* **Esernyő kölcsönző intézet.** Az amerikai élelmességnek ismét egy újabb nyilvánulása van. Ugyanis, mint New-Yorkból jelentik, ott a következő nevű társaság alakult: »Az Egyesült-Államok első esernyő kölcsönző társasága«. Forgalmi tőkéje jelenleg 30,000 font sterling és 25,000 darab esernyő. A társaság célja, hogy minden rendű és rangu embernek esernyőt kölcsönözzön. Ezért évenként, személyenként 3 dollárt, tehát több mint 12 márkát fizetnek. Az előfizetők kapnak egy számmal ellátott éremlemez. A társaságnak azután 800 fiókállomása van a városban és mihelyt zivatar vagy eső keletkezik, az előfizető csak bemegy egy ilyen fiókállomásra, felmutatja a fémlémet és ezért kölcsönöznek neki egy szép selyem esernyőt. Nem is kell neki azon az állomáson visszadni, a honnét vette, hanem a társaság más állomáson is visszaadhatja és ott ismét kap egy fémlémet. Sőt mivel már a jövő hónapban az Egyesült-Államok egész területén, minden városban lesznek ilyen esernyő-kölcsönző telepek és állomások, az »Unio« területén bárhol lehet kölcsönözni és visszadni az esernyőt. P. u. valakit New-Yorkban meglep az eső, kölcsönvesz egy esernyőt, azt akár San-Francizskóban visszaadhatja. Minden színházban, legtöbb vendégfogadóban, vasuti állomásokon, gyógytárakban, szivaros boltokban lesz egy-egy esernyő-raktára a társaságnak. Az élelmes társaságnak alapítója egy Weigert nevű német ember, ki körül azonban erre a célra sok előkelő new-yorki üzletember csoportosult.

* **Tanítóképeségi vizsgálat.** A tiszántúli ev. reform. egyházkerület tanítóképeségi vizsgálatot vezető bizottsága f. hó 27-ik napján kezdte meg Debreczenben működését Szeremley József, Dávidházy János esperes, Némethy Lajos, Balogh Ferenc egyházker. tanácsbíró urak és a tanítóképezdei tanárok vezetése és részvétele mellett: az írásheli vizsga 26-ikán tartatott, jelentkezett 12 hittan-hallgató és 38 tanító s tanítójelölt

* **A dohánycsempészek ellen.** A dohányyérés beálltával a csempészek az ország dohánytermelő vidékein újból megindult. Különösen a dohánykertészek nejei és hozzátartozói, valamint a kisebb termelők üzük leginkább a dohánycsempészetet, s a dohánynyal való házalást már megkezdték, sőt egyes községekben a dohány tilalmas elárúsítása egész nyíltan történik. Hogy valahára a dohánycsempészetet lehetőleg elnyomassék, felhívja a pénzügyminiszter a törvényhatóságokat, hogy a törvényhatósági és községi tisztviselőket és előjárókat figyelmeztessék, hogy az e tárgyban fennálló törvény, illetve miniszteri rendeletekben előirt köteleességeiknek pontosan feleljenek meg, mert a legcsekélyebb mulasztás esetében teljes szigor fog ellenük alkalmaztatni. (Mi azon nézetben vagyunk, hogy a dohány-csempészetet egyedül az szüntethé meg, ha a dohánygyárak tisztességes, elszívható dohányt szolgáltatnának a fogyasztó közönségnek. Mig ez nem történik meg, addig senkise fogja valami nagy véteknél tartani egy kis szűzdohány elszívását. Szerk.)

* **Kereskedelmi akadémiánkon** a beiratás f. évi szept. 1—6 napjain folyik, a rendes előadások 7-én kezdődnek, a főlvételi s javító-vizsgákat pedig 2-án tartják meg. A harmincz növendék számára berendezett internatus (benlakás) szintén szeptember teljében nyílik meg.

* **Polónyi Géza** orsz. képviselő egészségi állapota annyira javult, hogy visszatérhetett a fővárosba és irodája vezetését újból átvehette.

* **Asszony szerkesztő.** Cservenkán él egy német hetilap, a melynek szerkesztője pénztárnoka is volt egyszer-mind egy ottani pénztárnoknak, de a ki némi emlékek hátrahagyásával elbucszott a pénztárnoktól, és bucsuzatlan hagyta el lapját, az »Orient«-et. A pénztárnok, a mennyire tőle telhetett, már megvizsgálódott, de nem tudott eddig megvizsgálódni az árván hagyott »Orient«-re. Végre is azonban örökre nem tarthat ez az állapot! Rászánta magát az árva fiu a házasságra és feleségül (szerkesztőül) vette a szerkesztőjének, Spanngel Anna nevű feleségét.

— **Iroda áthelyezés.** Kovács Gábor ügyvéd irodáját az Aron féle házból a Tisza háza — (törvényszéki épület) tette át.

* **Lövészet.** Az aug. 30-án tartott lövészet alkalmával díjat nyertek: legjobb mély lövéssel Dr. Bruttman ezred orvos 1 db 2 frtos tallért, legtöbb körlövessel Kovács Gyula 1 db 1 frtos tallért.

* **A világ egy nagy gyógyszerár,** melyben ami számunkra kutyvasztanak a különféle jó és rossz ízű orvosságok, doktor sors rendelőtere. E gyógyszerárban a házasság olyan, mint az edes és keserű anyagokból készült lekvár. Szívesen vesszük be, mert »muszály«. A fiatal ember szívesen nősül meg, s későbbben »muszályból« marad feleséges ember s nem szokik meg a megszaporodott családú boldogság elől. A türelem oly praeservativum, mely a férfiaknak okvetlenül bírniok kell, ha az ideges női és női idegbántalmak ellen akar védekezni. Az erény kanalas orvosság, melynek általános alkalmazása kivanatos ugyan, de azért bár nagyon ajánlatik, mégis igen kevés házban található hamisítatlan állapotban. Ezer nemei a gondonakk képviselik a mérget, hosszabb, rövidebb idő alatt, de biztosan öl. A hizelges kdllemes illatu füstölőpor, a forradalom a világgyógyszerár hanytatója, az öröm illó olaj, a szerelem köncös es irhoz hasonló, melylyel a szíven ejtett sebek ideiglenesen behegésztenek, a könyvek választó vizet jeleznek, mert minden valásnál az öröm és banat könyei hullanak. Némelykor doktor sors nem ért a vények kellő kiállításához, máskor a világgyógyszerár szeles segédje hibázza el az orvosság készítését s így életünk folyama alatt gyakran kapunk oly pilulákat, melyek lenyeléséhez tag torok, megemésztéséhez pedig valóságos strucz gyomor kívántatik.

Báthory István és a kegyencznő.

Történeti rajz.

Irta: **K. Mártonfy Imre.**

A Báthory-nemzetség a Guth keletiektől veszi eredetét, kiknek őse Svábföldről származott Magyarországra, Péter király alatt. Két ágra szakadtak: Ecsedi és Somlyai Báthoryra. Ezek majdnem mind erdélyi fejedelmekké lőnek. Mielőtt Báthory Istvánt megválasztották volna Erdély fejedelmévé, az erdélyi rendek II. Szelim szultánhoz és Miksa császárhoz küldtek követeket. Miután megengedték nekik a fejedelmválasztást, nagy lelkesedéssel Báthory Istvánt, nagyváradi várnagyot és Biharmegye főispánját választották meg, ki magát erdélyi vajdának nevezteté. Békési Gáspár, ki magának szánta a fejedelemséget, minden módon ázkálódott ellene, de midőn beütött a fölbérelt sereggel Erdélybe, B á t h o r y őt csúful megverte s később Békésit a kolozsvári gyűlés halálra ítélte.

Azalatt a lengyel király (Valois Henrik) bátyjának, IX. Károly francia királynak magtalan haláláról értesülvén, titkon elhagyta az

országot és visszatért hazájába. A lengyel rendek határnapot tüztek ki, de mivel nem tért vissza, új királyt választottak maguknak. Báthory Istvánt, Erdély fejedelmét választották meg nagy lelkesedéssel 1573-ban és Krakóban megkoronázták.

Báthory István, még midőn erdélyi fejedelelem volt, a török szultánnak oly fontos szolgálatot tett, hogy ez megígérte, hogy bármely kérését teljesítendi. A fejedelelem egyik napon betoppant a szultánhoz és emlékeztetve ígéretére, kérte, hogy a szépségükről híres kegyencznői közül a legszebbet mutassa meg neki.

Hasztalanul iparkodott a szultán Báthoryt lebeszélni arról: a fejedelelem, ki szeretete volna kíváncsiságát kielégíteni, nem tágitott, sőt majdnem követelte a szultántól ígéretének beváltását.

— Legyen meg a te akaratod! — mondá a szultán és Báthoryt a hárembe vezette.

Gyönyörű szép leányt mutatott neki, kinek tündéri bájos termete egészen lebilincselte Báthoryt. Ilyent a napkeleti fejedelmek még a paradicsom angyalairól se álmodnak. A leány bámulva tekintett Báthory férfias arczára, ki nem győzte a szultán előtt dicsérni e kincset, a drágakövet, kinek szebbet halandó nem látott.

Báthory távozott a szép kegyencznőtől és az irigység bizonyos nemével gondolt arra a boldogságra, hogy a szultán ily tüneményt bírhat.

A szultán a kegyencznőnél maradt. Egyszerre lövés dördült el a háremben és a kegyencznő holtan rogyott le. Erre kilépett a szultán és intett a fejedelemlnek, ki odasielt. A bájos leány hókeblét a halálhozó golyó pirosra festette és halványan feküdt a diszes szőnyegen. Fájdalmas pillantást vetett rá a szultán és mondá:

— Mondtam neked, hogy állj el kérésedtől. A hárem törvényei szerint meg kell halni a kegyencznőnek, kinek szemei keresztlyent pillantottak meg.

Meghatva állt Báthory a drága halott előtt és leverve távozott. — Halála napjaig mindig szemrehányást tett önmagának, a miért közvetett gyilkosa volt egy csodaszépségű nőnek, kikhez hasonlót sohase látott.

TÖRVÉNYSZÉK

Várfogságra ítelt író. Münchenből írják: Báró Gumpenberg János író az országos törvényszék felségértés miatt két havi várfogházra ítélte. Gumpenberg egy társaságban Henckel Károlynak a német nemzethez intézett »Das moderne Leben hierselbst« című költeményét szavalta. A tárgyalások a nyilvánosság kizárásával vezették.

CSARNOK.

AZ ESKÜVŐ.

— Elbeszélés. —

Irta: **A m o r.**

(Folytatás.)

— Oh az a szeleverdi! az olyan kitelik tőle... Még mielőtt tudtam, hogy a te családod az, kivel ő összekötetésben áll, említém futólag, hogy nekem jegyesem van. Olyan jól esett ezt Kamilla rólad mondhatni. Akkor ő is jegyeséről kezdett beszélni, megmondá nekem családi nevét s beavatott a viszonyokba és ezen merész tervbe. Most rossz néven vettem tőle, hogy oly könnyelműen fogadta el az áldozatot s nem szóltam neki, hogy ösmerlek. Saját szememmel akartam a viszonyokat megvizsgálni. Később is szándékosan tartózkodó maradtam irányában, megérdemelte azt a gyötrelmet lovagiatlan eljárásáért.

— Dehogy, hiszen ő áldott jó ember, ha tudnád, mennyit szenvedett ő is!

— Nekem is úgy látszik, ámbár előttem palástolta. Hidd el édesem, az a kis lecce nem ártott neki; hadd tanulja meg, hogy az nem ér semmit, ha az ember fejfel neki ront

a fálnak. Gáthegeyi jószívü, de hevesvérü fiatal ember, ki érzelmei által elhagyja magát ragadtatni. Ha oly nehézségekkel kell az embernek küzdenie, mint a minők itt léteztek, előbb mindent okosan meg kell fontolni és észszel fogni hozzá, mielőtt oly nagy horderejü áldozatokhoz folyamodik. Meg vagyok róla győződve, hogy kellő figyelemmel megnyerhette volna a nagymamát.

A mint a lefolyt párbeszédéből volt alkalmunk meggyőződni Domborády és Kamilla már korábban ismerték egymást, ismeretségek még Debreczenben gyökeredzik. A gróf még ott ígéretet tett Kamillának, miszerint nagykorúsága után azonnal nőül veendi.

Kamilla, mint zárkózott jellem ezen titkok féltékenyen őrizte, a ringó-lengő kedélyü Rezedának sem fedezte volna fel, nem azért, mintha megbizhatónak nem tartotta volna, hanem azért, hogy a titok csupán saját szentsége maradjon. S ime Domborády megjelenik, de a Gáthegeyi által félvezetett Kamillával a Hortensia néne estélyén a dühös szerelmü s fenhéjjázó Liverpooli miatt alig válthat nyilvánosan is néhány szót s így a lezajlott események rohama között csak az oltár lépcsőjén nyugtathatja meg áldozattételre erőszakolt kedvesét. Azonban a testvére boldogsága iránt dobogó, szerető szív érzete s az előre nem sejtett kedvező körülmény mindent a legjobb, legkivánatosabb rendbe hozott.

Gáthegeyi Rezedával a mint a templom elől elhajatott, az igazi boldogság mindig emlékezetben maradó perczeit élvezte a hintóban, mely a nászkisértnél korábban érkezett Jerikóba. Rezeda műértő szemekkel tekinté át a menyegzői lakoma előkészületeit s rendelkezési szerint Julcsa és Teréz igazgatott s javitgatott egyet-mást.

A nászkisértnel együtt megérkezett a nagymama is, kinek sokéli haragja az esküvő kedvező kimenetele után azonnal megtompult. Kellemes érzelmek hullámain ringatózó emlékezte, hiszen ő is vala egykor menyasszony. Gáthegeyitől tüstént kérdezé:

— Hát Kamilla és a gróf mindeddig nem érkeztek?

— Azt hiszem, azonnal itt lesznek.

Néhány percz mulva az üvegszalonn elég gördült Domborády hintója s a hegyes bajszu Miska huszár büszkén nyitotta fel annak ajtaját, hogy ura és urnője kényelmesen kiszállhasson.

A nászsereg törömszibongással tölté be a szalont s a belépő Kamillát és Domborádyt szerencsekívánattal üdvözölte.

A nagymama, midőn a lakoma asztalánál elhelyezkedett, jobbfelől Domborádyt Kamillával s balfelől Gáthegeyit Rezedával ülteté s a megnyugovás örömkönnnyüivel szemében mondá:

— Halat adok Istenemnek, hogy ezen örömnapot megengedte érnem, melyen unokáim boldogságában gyönyörködhetem. A szent szüz és szent fia kegyelme örökjék lépteitek fölött s kiméljen meg oly balesettől, mely ma is az esküvő alkalmával történt, hogy a kisebb testvér fogadta az egyházi áldást a nagyobb testvér előtt. Azt hiszem, hogy ez éltek folyamára behatással nem leend, de én most kétszeresebben örülnék, ha a maga rendén történt volna.

— Ah, az semmit sem jelent édes nagymama, — szóf az élénk Rezeda — hiszen mi annyira szeretjük egymást, hogy mindenkor készek vagyunk egymásért bármely áldozatra.

— A testvéri önfeláldozás egyike a legszebb erényeknek, kísérjen ez titeket az élet legvégsőbb határáig!

A nászvizalom menetét leirnom szükség-telen. Csak olyan volt az, mint más francia elökelő nemesi családnál, azon különbséggel, hogy itt két testvér boldogsága egyszerre van ünnepelve.

Azért, hogy a násznagy Liverpóli az esküvő elhangozásával bucsuzás nélkül s hirtelen távozott, nem vala hiány a szokásos menyegzői rend fentartásában, mert többen voltak a meghívott vendégek között ezen tisztre alkalmas és hozzá értő férfiak.

Liverpóli titkos számítását, melyet még a barátai sem közölt, Domborády közben jött, a mint láttuk, hirtelen keresztülhuzta, azért lett előtte undorító a templom szent levégoje.

Kocsijába vetve magát, azonnal Cleo atyához sietett, hogy ennek segélyével a végbe ment eseményeket saját javukra megváltoztathassa, miután a barát beszédeiből észrevette a Rezeda iránt táplált, háttérben levő gondolatokat. Rezedával ő nem törődött. Hanem a büszke, de csendes Kamilla huzta föl vágyainak már is eléggé feszült rugóit. Oly tervet szőtt találékony azyában, mely szerint a két menyasszonyt még a nászéjen el lehetne ragadni s Páris valamelyik zárdájában elhelyezni, úgy, hogy a keresők, vagy üldözők föl ne fedezhessék nyomukat. Liverpóli ezt tartotta volna képzelt sérelméhez méltó elégtételnek. A barátot s a rend főnökét ki lehet engesztetni azon apécza aráhozománnyal, mely a nővéreket mind Francia-, mind Magyarországra illeti.

(Folyt. köv.)

Birtokeladás.

Debreczen város alatt fekvő 85 holdnyi (1600 □ öl) birtokterület épületekkel, — 5 hold dohány termelési engedéllyel, mely évenként 1000 frtot jövedelmez és a városban levő kettős házakkal együtt, avagy külön-külön eladó, esetleg bérbe kiadó.

A talaj kertészetre is igen alkalmas. — A házon több ezer frt teher van, a mely azonban örök időkre rajta maradhat. — Eladási ár 26.000 frt. Bővebben tudakolható a »Debreczen« kiadóhivatalában. 400 3—1

Közgazdaság.

Kőbányai sorsésület

A serteskereskedelmi csarnok jelentése.

Augusztus 28.

a) Hizott sertés árak: I. Magyar első rendű: 1) Öreg nehéz (páronként 300—400 klgon felüli súlyban) — 2) Öreg közép (páronként 300—400 klg. súlyban) — 3. Fialat nehéz (páronként 320 klgon felüli súlyban) 49.—49.50 4. Fialat közép (páronként 251—320 klg. súlyban) 50.50—51.— 5. Fialat könnyű (páronként 250 klgmíg terjedő súlyban) 51.50 52.50 II. Magyar szedett: 6. Nehéz (páronként 280 klgon felüli súlyban) — 7. Közép (páronként 220—280 klg. súlyban) — 8. Könnyű (páronként 220 klgmíg terjedő súlyban) 51.—52.— III. Szerbiai: 9. Nehéz (páronként 260 klgon. felüli súlyban) 49.50—50.— 10. Közép (páronként 220—260 klg. súlyban) 49.50—50.— 11. Könnyű (páronként 220 klgmíg terjedő súlyban) 50.50—52.— Sertés létszám: Aug. 27 napján volt készlet 141.507 darab. A hizott sertés üzletirányzata: változatlan. — Hizaltni való sertés —, malacz (4—11 hónapos korban) felhajtott 1140 drb.

Budapesti gabonatözsde. Augusztus 30-án. Buza öszre 11.42 pénz, 11.44 áru. Tengeri 1891. jul.—aug. 6.35 pénz, 6.40 áru. Zab öszre 5.88 pénz, 5.90 áru. — Kaposztarepeze aug.—szept. 14.60 pénz, 15.70 áru.

A buzaárak.

Ha visszatérünk az elmúlt háromnegyed évre, feltűnő, de való, hogy átlag minden 1/4 évre 10% áremelkedés tapasztalható hazánk főterménye: a buza áránál.

A hazai terménykészlet hiánya az ok nem lehetett, — hiszen a tavalyi év buzatermésünk tekintetében legbővebb éveink egyike volt s kivitelünk sem volt oly aránytalanul nagy az azt megelőző évvel szemben, — mert hiszen a határvámok mindenütt fennállottak, — hogy ez okozhatott volna oly óriási különbséget.

Igaz, hogy főleg az oroszországi minden kivített eltöltő (pár hetes) határelzárásnak természetes következménye jelenleg az árak emelkedése.

Egy nagy concurenszel kevesebb az európai fogyasztó piac kielégítésében, elég ok arra, hogy mi mint termelők feleslegünkön jó pénzért — éhezni a kenyéret kérő német, francia és angol. És gabonaáraink még mindig emelkedhetnek — miután ma már 15 frt a buza mija Berlinben, ép az említett orosz intézkedés következtében.

De bár még mindig emelkedésben vannak s lesznek különösen külföldön a gabonaárak, jó lesz megfontolni, hogy Magyarország idejének feleslegét — sőt a mi gyakran oly könnyen beáll — annál is többet engedhet-e és engedjen-e gabonaáruiból a külföldre kiszivárogni, avagy nem?

Rozstermésünk ugyanis kritikán alul volt országszerte, úgy, hogy ebbeli hiányunk pótlására majdnem 4 millió mm. buzát kell fordítanunk; sőt ha figyelembe vesszük a rozs horribilis árát, talán sokan fognak rozsot eladni s az annak következtében beállott hiány is buzával leszen pótlandó.

A burgonya a peronospora infentans (burgonyavész phytophthora inf) idej hatalmas mérvű fellépése következtében szintén kimondhatatlan rosszul sikerült egy mennyiségre, mint e paraisita támadása következtében maga a gumó is beteg lévén — minőségre még inkább. Az idén a burgonya ára a kukoriczaét fogja megközelíteni, és tavaszra alig lesz vetni való, mert mind elrothad az említett betegség következtében.

Hazánk felvidékén a burgonya az, a mi Erdélyben s a délvideki oláhságnál a kukoricza, egyszóval a kenyér, s ha ez nincs, buzával kellend pótolni, mert rozs sem termelt elegendő.

Vigyázzunk tehát, hogy a külföldet segítve, magunk között ne lépjen fel az éhínség!

De visszatérve az orosz kiviteli tilalomra, gondoljunk meg, hogy ennek politikai háttére is lehet. — Nem tehető e az fel, hogy az orosz-nál a határzár közel sem az állítólag inséges vidékek ellátása miatt léptetett életbe? — A honnan a zsidóságot úgy üzték ki, mint onnan, ott a humanismus ismeretlen eszme, ott a népért s a népnek nem tesznek semmit! Hanem igenis az okból, hogy a kivitel eltöltésével az összes orosz termény-felesleg hadseregük élesztési felszerelésére, bő ellátására fordítottassék, s midőn ők így élelmiszerrrel bőven elátva a már régen fenyegető háborút talán az idej telen vagy jövő tavasszal megkezdik, s midőn nekünk a jó árak miatti kivitel következtében talán semmi készletünk sem lesz, — minket a háboru legnagyobb rémével: az éhséggel verjenek le! Kiehezett katonával és lóval háborut nyerni nem lehet. —

Visszatérve a gabona-árakra, — a legfeltűnőbb a tavasz elején jelzett állandó áremelkedés tavaly május óta, a midőn a buza Budapesten 7 frt 10 krral s ma 11.20—11.40 krral vétetik.

A kereskedelem, a börze, mely érzékenyebb minden légsulymérőnél s a mely a fe-

szültségi viszonyt a szélcsendben is megérzi és saját hasznára fordítja, — ki tudja, nem orosz kereskedelmi összeköttetések útján érezte e meg az orosz határelzárás bekövetkezését?

Máskülönbem nem tehető fel, hogy oly fokozatos áremelkedés állhatott volna be a terményünkönél, mint a midőn eddig tényleg elértett. — Az orosz határzár csak most kezdődik, s így az az előtti időszakra nézve nem indokolja másként az áremelkedés ily fokát. — Nagy a valószínűség, hogy a kereskedelem megérezte jó előre azt, a mit a politikát csináló kapacitások csak akkor fognak észrevenni, a midőn már Galiczia síkjain a kozák lovasság fog előre törni, s a midőn már késő lesz a külföldnek szállított buzát visszakivánni.

Molnár L.

KIMUTATÁS

a debreczeni telefon hálózat beszélő állomásairól.

42. Angol királynő száll.	47. Kohn Henrik fűszerke-
69. Államvasutak állomás	dése főüzlet.
főnöke.	23. Kohn Henrik főüzlet.
75. Államvasutak üzletve-	51. Dr. Legányi Gyula
zetősége.	orvos.
34. Dr. Balkányi Emil orv.	1. László Albert könyv-
40. Dr. Balkányi Miklós,	kereskedése
ügyvédi irodája.	74. Légszuszgyár
91. Dr. Balkányi Miklós	53. Magy. francia bizt.
lakása.	társ.
84. Bauer és társa gép-	15. »Magyar király« kávh.
gyára.	44. »Margit« fürdő
36. Berger Henrik, iroda.	48. Mentelep parancsnok.
14. »Bika« szálloda.	49. Ormódy Lajos nyári l.
8. Berger Henrik nyári l	38. Osztrák-magyar bank
65. Dr. Balkányi Ede, orv.	10. Pavillon laktanya (ka-
93. Dr. Burger Péter, orv.	tonai kőszentlét.)
37. Berger Jenő műépítész	24. Parragh Mór üzlete.
lakása.	16. Parragh Mór gőzm.
83. Casinó.	33. Dr. Popper Alajos, orv.
70. Csanak József nagy-	31. Rendőr főkapit. ma-
kereskedése.	gánlak
88. Csanak J. nyári lak.	87. Rendőr főkapitányság
90. Dr. Csikos Sándor, orv.	95. Rendőr alkapitányság
18. »Debreczen« szerk.	1-ső kerület
35. »Debreczeni Ellenőr«	27. Rendőr alkapitányság
szerk.	II-ik kerület.
55. »Debreczeni helyi va-	45. Rendőr alkapitányság
vasute irodája.	III. kerület éjjeli őrs.
43. »Debreczeni helyi va-	41. Rendőr alkapitányság
sut nagyterdeli indóház.	IV. kerület
2. Dohánygyár.	56. Rendőrség az indó-
20. »Debreczeni Hirlap«	háznál
52. Első magyar ált. bizt.	63. Rosenberg Albert özv.
társ.	szállító
9. Eprekerti faraktár.	5. Rothschnek V. Emil
79. Első debr. fakereskedő	gyógyszertára
társ. irodája.	99. Rothschnek V. Emil
17. Első debr. fakereskedő.	lakása
társ. főüzleti irodája.	8. Riesz Lipót cukrársz-
46. Főerdőmester.	dája
68. Főispán.	73. Riesz Lipót sütődéje
6. Feischl Fülöp és Fia	99. Rotschnek W. Emil
czég.	lakása.
13. Füst Mátyás és Fia	50. Szikszay Lajos építész
czég és Áron Miksa	17. Stern József és testv.
czég.	czég kefégyára
86. Frohner szálloda	21. Stern József és testv.
85. Gütek Adolf pinczér	faáru gyára.
ügynök.	57. Taffler Ignác
60. Gebauer Károly ko-	58. Termény- és áru köz-
porsó gyára	raktár.
62. »Hungária« kávéház	61. Turai Farkas irodája
81. Ipar- és kereskedelmi	96. Tüzoltóság
bank	64. Dr. Tihanyi Sámuel,
94. Iparegyesületi takaré-	orvos
és hitelintézet	29. Tóth Gyula vaskeresk.
39. István gőzmalom	32. Varga Ferenc építész
19. Keresk. és iparkamara	76. Weisz Mózes és Fia
66. Kegyelet temetkezési	czég.
intézet	92. Weisz Sándor divat-
11. Közkórház	üzlete
82. Központi kávéház	25. Városház (elnökség)
30. Kunz József és Társa	26. Városi főszámvevőség
czég	97. Vásártér (baromvásár).
67. Dr. Kola János, ügyv	28. Zádor Lajos üzlete
4. Kovács Gábor, ügyv	72. Zalogház (nyilvános)
59. Kaszanyitzky E. üzlete.	98. Vecsey Imre lakása

Folyó hó 1-én a forgalomnak átadva volt 92 állomás.

E hó folyamán bekapcsolatott — állomás.

Lett 92 állomás.

Megszűnt állomás.

Mai napon a forgalomnak tényleg átadva van 92 állomás.

Debreczen, 1891 augusztus 31-én.

Debreczeni telefon vállalat.

Felölös szerkesztő: **Kósa Barna.**
Kiadók: **Szinay Gyula** szerkesztő,
és **Dr. Bakonyi Samu** főmunkatárs.

gérzi
nem
ezte
sét?
oly
ter-
elő-
zdom-
nem
okát.
elem
csi-
zre-
szák
késő
nni.
L.
airól.
erke-
izlet.
yula.
ny-
birt.
áv.
moks.
ári l.
bank
(ka-
te.
n.
orv.
ma-
yság
yság
yság
örs.
yság
ndó-
özv.
Emil
Emil
rász-
ódéje
Emil
ítész
estv.
estv.
köz-
dája
nuel,
resk.
tész
Fia
vat-
g)
óság
sár).
e
(os)
ása
92
van
t.
s.

a „DEBRECZEN” részére
jutányos áron fölvétetnek.

Kitünő szolgálatot tesz az emésztési zavaroknál.

Legjobb asztali- és üdítőital.
Hazánk legkedveltebb

Savanyuvize

AMOHAI ÁGNES FORRÁS.

Ö fensége József főherceg
— asztalán rendszerint szolgál. —

ÁGNES

Édeskuty L.

AZ ÁGNES-FORRÁS KÜLTÖNÖS ELŐNYEI:
Gazdag szénadtartalmu. — A bornak színe nem változtatja.
Természetes ízét kellemessé teszi,
a miért is a vendéglős utának kaveréhi: Spritzer- előnyös szolgálta-
tot tesz.

Legjobb asztali- és üdítőital.

Borral használtva kiterjedt kedveltségnek örvend.

forrás néven kiszolgáltatni. — A nagyérdemű közönségnek ásványvizinket szives jo
indulatába ajánlva, maradtunk teljes tisztelettel
K u t k e z e l é s e g e m o h a i n .
az ÁGNES-FORRÁS
cs. és kir. és szecsb. kir.
ndv. savanyvíz szállító-
nál. BUDAPEST, Erzsé-
bet tér 8. sz.

Legujabban szabadalmazott

m o s ó g é p e k,
kerti lóczák,
KERTI BUTOROK,
jégszekrények,
TIZEDES MÉRLEGEK,
mezőgazdasági eszközök,
„PERONOSPORA“
(SZŐLŐ PENÉSZGOMBA)
FECSKENDŐK,
vas- és kátránytető-lemezek,
valódi „FUCHS“-féle
rokás jegyü szerszámok
minden iparághoz.

Minden vasáruba vágó czikkek
legolcsóbb beszerzési forrása.
Képes árlap, kívánatra, bérmentve küldetik.

TÓTH GYULA
367 100—79 ELŐBB
TÓTH LAJOS ÉS TÁRSA
vaskereskedése Debreczen, főpiacz városház és czegléd-utca sarkán.

„DEBRECEZEN” NYOMDA RÉSZV. TÁRSASÁG

NYOMDÁJA

(Nagy-uj utca 1702. sz. Konrád-házban)

teljes új berendezéssel,

elvéllal mindennemű nyomtatványokat, u. m. folyóiratok, számlák, körlevelek, gyászjelentések, bái- és lakadalmi meghívókat és tánczrendeket
kereskedelmi-, ügyvédi- és községi nyomtatványokat stb.

a legizsésosabk kirttelben és jutányos árak mellett.

Vidéki megrendelések **Erdélyi István** nyomdai művezető nevére címzendők.

Új vállalatunkat, hol északkeleti Magyarország legrégibb és legteljesebb politikai napilapja a

„DEBRECEZE”,

a szintén elterjedt **„DEBRECEZENI HIRADÓ”** és a **„JOGI HETILAP”** is nyomatik, ajánljuk a helybeli és vidéki közönség szives pártfogásába. —

Hirdetések a **Debreczen** cz. lapban a legjutányosabb árakon közölletnek.

Bíróségi nyomtatványok készletben vannak.